

LIETUVOS
POLITINIŲ
KALINIŲ IR
TREMŲTINIŲ SĄJUNGOS
SAVAITRAŠTIS

TREMŲTINIŲ

2003 m. birželio 5 d.

Nr. 23 (552)

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Jubiliejinė Sąjūdžio sukaktis

Penkiolika metų - visai nedidutis tarpsnis amžių tėkmėje, bet koks reikšmingas Tėvynės istorijai. Bene geriausiai Sąjūdžio atsiradimo priežastį nusako sausa, bet stebėtinai imli įstatymo formulė: "Lietuvių tauta niekada nesutiko su jokia vergovės forma ir visais būdais siekė išsivadavimo, ir šis

tautos nusiteikimas yra nekeičiamas." Sąjūdis nėra išimtis, jis - dėsningos sekos reiškinys. Per šimtmečius trukusią okupacijų naktį tauta sukildavo kas pusamžį. Tačiau Sąjūdis iš visų mėginimų išsilaisvinti išsiskiria masiškumu ir visuotiniu entuziazmu.

(keliamą į 5 psl.)

Žvelkime į ateitį

Pagrindinis gegužės 28 d. vykusioje konferencijoje LPKTS Kauno skyriaus delegatų svarstyta darbotvarkės klausimas - dėl dešiniųjų partijų jungimosi. Dalyvavo Tėvynės sąjungos pirmininkas Andrius Kubilius, prof. Vytautas Landsbergis, LPKTS pirmininkas dr. Povilas Jakučionis, LPKTS tarybos pirmininkė dr. Vanda Briedienė, valdybos pirmininkas Antanas Lukša, jo pavaduotoja Jū-

kui Andriui Kubiliui.

- Tai pirmas mano vizitas pas jus, išrinkus partijos pirmininku, - pajukavo A.Kubilius. Kalbėdamas svarbiausiu nūdienos klausimu - dėl partijų jungimosi - Tėvynės sąjungos pirmininkas apeliavo į auditoriją sakydamas, jog Lietuvos likimas priklausys nuo to, kuri partija į savo rankas perims valstybės vėlavą po 2004-ųjų Seimo rinkimų. Sėkmė priklausys nuo

NATO bei Europos Sąjungai. "Savo kelią mūsų tauta jau pasirinko, dabar tik nuo mūsų priklausys, ar tinkamai pasinaudosime suteikiamomis galimybėmis, ar nepadarysime klaidų, - kalbėjo A.Kubilius. - Jei nesusitarsime tarpusavyje ir jau nuo šios dienos nepradėsime ruošti Seimo rinkimams, tai juos laimės kairieji. Ir tai reikš, kad Lietuvoje dar ketverius metus liks sąstingis."

Konferencijos svečiai prof. V.Landsbergis ir dr. P.Jakučionis

ratė Marcinkevičienė.

Sugiedoję "Tautišką giesmę", tylos minute pagerbę į Amžinybę išėjusių savo skyriaus narius, konferencijos dalyviai pasveikino Vyčio kryžiaus ordino Riterio kryžiaus kavaliarių, Lietuvos vietinės rinktinės karį Kazį Giedraitį.

Pirmininkaujantysis pirmajam žodį suteikė sveičiui - Tėvynės sąjungos pirminin-

mūsų atsakomybės, išminties, gerai pasvertų sprendimų, kuriuos turime priimti šaltu protu atmesdami emocijas ir ambicijas, sakė sveičias.

Paskutiniajame Tėvynės sąjungos (LK) suvažiavime dalyvavo ir politiniai kaliniai bei tremtiniai, kurie įsitikino partijos siekais, kaip Lietuva turėtų gyventi prasidėjus naujam etapui: įstojus į

Sveičias paaiškino, jog konservatorių suvažiavime buvo pakoreguotas partijos pavadinimas - nuo šiol ji vadinsis Tėvynės sąjunga (konservatoriai, krikščioniškieji demokratai ir laisvės kovotojai), atsirado nauja politinė programa "Dešinioji alternatyva - sėkmės Lietuva". Ji atveria naujo etapo pradžią.

(keliamą į 2 psl.)

Birželio 15-ąją
Vilniaus Šeškinės rinkimų apygardoje kandidatuos ir Nacionalinės filharmonijos solistas Danielius SA-DAUSKAS - LPKTS keliamas kandidatas.
BALSUOKITE UŽ SAVO KANDIDATĄ!

Prof. Vytautas
LANDSBERGIS

Gal pamėginkim

Kalba iškilmingame Seimo posėdyje Sąjūdžio 15-osioms metinėms paminėti

Buvusios Sąjūdžio Seimo Tarybos vardu sveikinu visus šią gražią atmintiną dieną.

Praėjusį šeštadienį pilnoje Kongresų rūmų salėje dirbo Lietuvos Sąjūdžio VIII suvažiavimas. Patikslinti įstatai, priimta programinių dokumentų, išrinkta vadovybė. Linksmi vyrai galėtų sakyti, kad įsteigtas "Aštuntasis Sąjūdis", kaip seniau mėgindavo kalbėti apie nebūtus Antrąjį, Trečiąjį, Penktąjį Sąjūdžius. Dabar tie gudravimai jau bemaž užmiršti, nors dar būna mėginimų atskirti nuo Sąjūdžio jo pirmąją organizacinę, arba Inicijatyvinę grupę laikotarpį. Ir kai kam vis nepatinka, kad Lietuvos Sąjūdis apskritai tebėra. Iškilmingame organizacijos 15-mečio minėjime atsigręžkime verčiau į istoriją. Mėginsiu apibrėžti joje, veikiau istoriografijoje, daugiau tvarkos. Gal kam nors vėliau pravars.

Sąjūdžio ligi šiol buvo du etapai - penkerių ir dešimties metų. Pavadinim juos pirmuoju ir antruoju etapais. Pirmasis turi savų dalinimų ir charakteristikų. 1988 m. birželio trečioji - tai gimimo diena, o spalio 22-23-iosios Steigiamasis suvažiavimas - jau beveik civilinė metrikacija.

(keliamą į 3 psl.)

Aktualijos

■ Gegužės 30 d. Vilniuje, Kongresų rūmuose, įvyko aštuntasis Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio suvažiavimas, kurio metu iškilmingai paminėtos 15-osios jo įkūrimo metinės. Nuo Sąjūdžio gimimo dienos prasidėjo naujas Lietuvos kelias - nuo komunistinio totalitarizmo iki demokratinės valstybės Europos Sąjungoje ir NATO.

■ Vyriausioji rinkimų komisija išbrokavo apie trečdalią iš daugiau nei 300 tūkst. parašų, reikalingų surengti referendumą dėl Seimo rinkimų sistemos keitimo. Referendumas neįvyks. Opozicinė Liberalų ir centro sąjunga pareikalavo baudžiamosios bylos rinkėjų parašus klasuojusiems referendumo rengėjams.

■ Vilniuje pagerbti maždaug trys tūkstančiai Prancūzijos imperatoriaus Napoleono karių, kurie 1812 m. karo metu mirė Vilniuje nuo bado, ligų ir speigo.

■ Romualdas Ozolas su bendražygiais kuria naują politinę partiją, kuri užimtų likusią laisvą politinę erdvę po to, kai Centro sąjunga apsisprendė jungtis su liberalais ir moderniaisiais krikščionimis demokratais. Partijų susijungimas visada pozityviai vertinamas visuomenės, nes jis rodo susitelkimą ir nesutarimų tarp politikų pabaigą.

■ Pagal Konstitucinio Teismo nutartį, Seimo nariai, išrinkti į savivaldybių tarybas ir neatsisakę Seimo nario mandato, negali dalyvauti savivaldybių darbe. Tačiau dabartinė Seimo dauguma skubotai priėmė Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo pataisą, leidžiančią Seimo nariams, išrinktiems į savivaldybes ir neatsisakiusiems parlamentaro mandato, dalyvauti jų darbe. Konstitucinis Teismas nustatė, jog Seimas priimdamas Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo pataisą pažeidė 11 Konstitucijos straipsnių!

■ Pentagono pareigūnai pranešė, jog netrukus 70 tūkst. amerikiečių karių, šiuo metu dislokuotų Vokietijoje, bus perkelti į Lenkiją, Bulgariją ir Rumuniją. Tuo tarpu Rusijos užsienio reikalų ministerija pasiuntė protesto notą NATO vyriausybei, reikalaujama nesteigti jokių karinių aljanso bazių Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje šiems valstybėms tapus NATO narėmis.

Žvelkime į ateitį

(atkelta iš 1 psl.)

Sėkmės galima tikėtis dirbant su-
telktai, išmintingai ir pasitelkus dides-
nes pajėgas.

Prof. Vytautas Landsbergis iš-
klausęs pasisakiusių mintis dėl bu-
vusių Komunistų partijos narių, ku-
rie prasmuko į konservatorių partiją,
sakė:

- Taip, mūsų partijoje yra buvusių
TSKP narių, bet jie pirmomis Atgimi-
mo dienomis "nuspurtė" partinio bi-
lieto, nes į Komunistų partiją stoji
aplinkybių spaudžiami, kaip jie pa-
tys dabar aiškina, o supratę tos par-
tijos beprasmiškumą ir dvelktelėjus
laisvės vėjams patys iš jos išstojo. Jū-
sų požiūris į šiuos dalykus visai kitas,
ir tai suprantama. Jūs buvote ir
visiems laikams liekate kovotojai
už laisvę, už ryt-
dienos Lietuvą. Tai jūs, partizanai,
buvote Lietuvos kariai ir teisėta val-
džia okupuotoje Lietuvoje. Tokie
jūs išliekate ir šian-
dien.

Išklausęs ne
vieno LPKTS Kau-
no sk. nario sam-
protavimų dėl par-
tijų jungimosi V.Landsbergis sakė,
jog Laisvės kovotojų jungtinės frak-
cijos statute galima įrašyti atitinkamas
pataisas dėl buvusių Komunistų par-
tijos narių vietos ir jų vaidmens. "Tai
mes turime mintyse ir šie klausimai
bus gvildenami bei išgryninti. Jie gali
tapti derybų objektu. Dar negalutinis
ir būsimos partijos pavadinimas, apie
tai taip pat diskutuosime", - patikino
svečias.

LPKTS pirmininkas dr. Povilas Ja-
kučionis susirinkusiems dar kartą pri-
minė, jog politika "daroma" šaltu pro-
tu, o laisvės kovos su okupantais vy-
ko karštų širdžių vedamos.

- Mes - karštų širdžių karta, todėl
gerai suprantu, jog kai kam iš jūsų at-
rodo šventvagiška šiandien svarstyti
tokius klausimus kaip jungimosi su
kitomis partijomis, juo labiau kad toje
partijoje yra buvusių Komunistų par-
tijos narių. Tarsi ta laisvės idėja iš mū-
sų būtų pavagiama...

Pirmininkas susirinkusius nurami-
no: kol kas dėl partijų jungimosi dar
nieko nenuspręsta. Šiais klausimais
visais lygiais diskutuojama, vyksta
derybos. Konferencijos delegatus
P.Jakučionis pakvietė blaiviai mąstyti,
nes šiandien, vardinio balsavimo
metu, teks pasakyti "taip" arba "ne".
"O dėl partijos pavadinimo, tai mes
jį keisime patys, - sakė pirmininkas.-
Tai bus atliekama procedūriškai, pa-
gal reglamentų reikalavimus." Jis
kauniečius informavo, jog konferen-
cijose, kurios pastarosiomis savaitė-
mis vyko stambiuose Lietuvos mies-
tuose - Klaipėdoje, Panevėžyje ir ki-
tuose, dauguma pritarė jungimosi
idėjai. Eidami kas sau jau patyrėme
skaudų kartėlį - tai praėjusieji savi-
valdybių rinkimai. Jų metu Kauno
skyrius patyrė antrąjį fiasko, primi-

nė P.Jakučionis ir užtikrino, jog iki
vėlyvo rudens ar žiemos ir konserva-
toriai, ir buvę tremtiniai bei politiniai
kaliniai dirbs kaip lygiaverčiai part-
neriai, veiks dvi tarybos - LPKTS ir
Tėvynės sąjungos, bet kokių derybų
metu bus atsižvelgiama, kad laisvės
kovotojų idėjos išliktų ir gyvuotų.

LPKTS tarybos pirmininkė dr.
V.Briedienė priminė, jog birželį mi-
nėsime 55-ąsias masinių trėmimų
metines, kaip susitelkimo ir politinio
sąmoningumo išraišką prisiminė po-
litinių kalinių organizuotus sukilimus
Norilske bei Vorkutoje. "Prisiminki-
me tai, nes be pračities negalėtume
žvelgti į ateitį", - sakė ji. Kalbėdama
apie dešiniųjų partijų vienybę tary-

Kalbą Kauno sk. pirmininkė I.Vilčinskienė

bos pirmininkė pripažino, jog tai
svarbus politinio šalies gyvenimo
įvykis, tačiau ragino nepamiršti, kad
politika - derybų ir kompromisų menas.
Įsigilinkime į šiuos žodžius, ra-
gino V.Briedienė.

LPKTS valdybos pirmininkas An-
tanas Lukša į auditoriją kreipėsi šiais
žodžiais:

- Kito kelio nėra. Mes privalome
jungtis: jei ne šiandien, tai rytoj. Su-
sitelkime, susivienykime ir dirbkime
kartu. Jei padarėme klaidų, jas šian-
dien pripažinkime ir padarykime iš-
vadas. Dabar turime įrodyti, kad ga-
lime būti kartu ir tik tokiu būdu pa-
sieksime įtikinama persvara teigiamą
rinkimų rezultatą. Šalia turime daug
puikaus jaunimo. Duokime galimy-
bę jam pasireikšti.

LPKTS Kauno skyriaus pirminin-
kė Irena Vilčinskienė kritiškai verti-
no LPKTS jungimosi su kitomis par-
tijomis idėją:

- Lietuvos politinių kalinių ir trem-
tinių sąjunga - politinė jėga. Ji atsira-
do lėmus likimui ir mes šios partijos
nariais tapome prieš 50 ar daugiau
metų. Dabar, jei jungsimės su kon-
servatoriais kaip frakcija, neteksime
politinio statuso. Manau, kad tokiai
sąjungai su kitomis partijomis dar ne-
sames subrendę, nes ir tarp kai kurių
iš mūsų dar sklendo "homo sovieticus"
dvasia. Tai patyrėme per pasta-
rusius savivaldybių rinkimus, kai
buvome vertinami kaip nepilnaver-
čiai. Tad rinkimės lygiaverčius part-
nerius.

Panašių pasisakymų buvo ir dau-
giau. Susumavus vardinio balsavimo
rezultatus dauguma pasisakė už jun-
gimąsi su dešiniuosiomis partijomis.

Aušra ŠUOPYTĖ

Jono Sakelio nuotr.

Į pagalbą nepriklausomam Lietuvos teismui, norinčiam spręsti teisingai, o ne juokingai

"Šatrija" - 1980-1990 m. LSSR
KGB I skyriaus agentė (Užsienio
žvalgyba, viršininkas pulk. V. Kari-
nauskas).

Dokumentai saugomi (turėtų būti
saugomi) Lietuvos ypatingajame ar-
chive, 49 apyrašas.

Reikėtų ten tikrinti:

1) 1978 m. "Licevoj sčiot" Nr. 48
- asmens byla Nr. 1659, minima "Šat-
rija", pavardė Prunskienė, verbavi-
mo į agentus kandidatė;

2) 1981-1983 m. (jau po 1980 06 26
rašytinio pasižadėjimo) "Agenturno
nabliudatelnoje delo Nr. 1339",
agentūrinės-operatyvinės priemo-
nės, skiriama darbas "Šatrijai";

3) 1983 m. "Informacionnoje dos-
je Nr. 1764", apie informaciją, gautą
iš agento "Šatrija";

4) 1983 (ir vėlesnių) m. "Literno-
je delo Nr. 1163", Lietuvos TSR žemės
ūkio ekonomikos mokslinio ty-
rimo institute veikiančių agentų sąra-
šas su "Šatrija", kurios asm. byla Nr.
1659 (žr. tikrintinų šaltinių pradžia);

5) dokumentai apie agento "Šat-
rija" asmens ir darbo bylų tuo pačiu Nr.
1659 perdavimą į archyvą, taip pat
apie jų, t.y. "Šatrijos" asmens ir dar-
bo bylų Nr. 1659, priskyrimą evaku-
acijai (dabar pagal tarpvalstybinę sutar-
tį reikėtų prašyti juridinės pagalbos
Rusijos Federacijos struktūrose - su-
sipažinti su visu bylų turiniu);

6) 1981-1987 m. saugumiečių
darbiniai ir specialieji sąsiuviniai -
minimi agentas "Šatrija", Prunskienė,
jos darbovietė bei pareigos, kai
kurių agentės pranešimų turinys (stu-
dentų nuotaikos, Kasparaičių šeima).

Visi šie dokumentai prieš dešimt
metų egzistavo, jie nurodyti Aukščiausio-
jo Teismo 1992 m. rugsėjo 14 d.
sprendime "Apie Kazimieros Danu-
tės Prunskienės, Prano d., bendradar-
biavimo su KGB fakto nustatymą".
Ar jie ir šiandien egzistuoja, Apygar-
dos teismas, užsimojęs prieš Aukščiausio-
jo Teismo sprendimą, galėjo
lengvai patikrinti. Apie tai turėtų bū-
ti rašoma naujoje nutartyje. Nuoga
išvada, neva visų šių įrodymų "nė-
ra", nieko neįtikins. Tarp įrodymų
esąs pačios K. Prunskienės 1980 m.
pasižadėjimas bendradarbiauti su
KGB pasirinktu "Šatrijos" slapyvar-
džiu taip pat nepaneigtas (priešingai,
ekspertės dar sykį patvirtino doku-
mento tikrumą).

Nepriklausomas teismas, ieškan-
tis tiesos, būtų turėjęs įvertinti dar ir
K. Prunskienės bendradarbiavimą su
KGB per kitą agentą - "Kliugerį".
Aukščiausiasis Teismas 1992 m. šių
įrodymų nekaupė ne todėl, kad jie bū-
tų nesvarbūs, o kaip paminėjo spren-
dime, "kadangi dėl agento "Kliugerio"
iškelta baudžiamoji byla", kurioje "tu-
rės būti įvertinti ir nustatyti bendrinin-
kų veiksmai" (t.y. galbūt ir bendrinin-
kės K. Prunskienės).

Vėliau nemaža dokumentų apie
"Kliugerio" veiklą buvo paskelbta, ir
vieną jų pacituosiu. "Lietuvos SSR"
KGB I skyriaus viršininko pavaduo-
tojas G. Černikovas rašė 1991 m. ge-
gužės mėn. SSRS KGB "K" valdybos
IV skyriaus viršininkui V. Engeriui:
"Nuo balandžio 12 d. iki gegužės

15 d. Vilniuje Lietuvos žurnalistų są-
jungos kvietimu lankėsi mūsų užsie-
nio šaltinis Kliugeris. Su juo buvo su-
rengti keturi susitikimai Minske ir
Lietuvoje, konspiracijos reikalavi-
mus atitinkančioje aplinkoje. Iš Kliu-
gerio gauta keletas operatyvinio dė-
mesio vertų informacinių pranešimų
/.../. Iš Kazimieros Prunskienės šalti-
nis sužinojo, kad Lietuvos Respubli-
kos slaptosios tarnybos domisi juo
kaip galimu KGB agentu /.../."

Ar toks SSRS žvalgybininko per-
spėjimas galėtų būti laikomas valsty-
bės išdavimu, tesprendžia teisininkai.
Dokumento originalas tebeturėtų būti
saugomas Ypatingajame archyve.

Kita spalvinga detalė - tai pačios
K. Prunskienės žodžiai iš interviu
žurnalistei L. Pangonytei 1991 m.
gruodį: "Kai man buvo pasakyta, kad
užsienyje, Vokietijoje, besistažuojant
man reikės kontaktuoti su mokslo ata-
šė, tai patarė pasirinkti kokį nors var-
dą, o ne savo, nepasakant pavardės.
Tada aš sakiau, kad tai raganiška, ir
pašakiau, kad žinau tik vieną raganą
- Šatrijos."

Matyt, prisiminta verbavimas
1978-1980 m. Šį tekstą, paskelbtą
mano knygoje "Sunki laisvė", paci-
tavau dabar teisme pakviestas liudin-
inku. Teisėjas, kuriam pagal profes-
iją ir priesaiką rūpi nustatyti tiesą,
tikriausiai bent paskambino L. Pan-
gonytei, bet apie tai sužinosim tik pa-
skelbus pastarąją nutartį. Beje, teis-
mui patariau ir parašyti į Maskvą dėl
išvežtos ten "Šatrijos" bylos Nr. 1659.
Turbūt parašė. Negi patingėjo? O da-
bar kai kas iš proceso esmės.

Ar žemesnės instancijos Apygar-
dos teismas turi jam įstatymiškai su-
teiktų galių iškilti virš Aukščiausio-
jo Teismo ir naikinti arba stabdyti šio
sprendimus? Ypač kad 1992 m.
Aukščiausiojo Teismo sprendime nu-
statyta: "sprendimas kasacine tvar-
ka neskundžiamas".

Vis dėlto pagal paskutinę 2002 m.
priešprezidentinę Civilinio proceso
kodekso redakciją (371¹⁸ str.) gali-
mybė atnaujinti procesą buvo suda-
ryta, jei atsiranda kuris nors iš devy-
nių ten surašytų pagrindų, pavyz-
džiui: jeigu naujai paaiškėja esminių
bylos aplinkybių, kurios anuomet
nebuvo žinomos. Tuos naujus daly-
kus sužinojęs suinteresuotas asmuo
gali kreiptis per tris mėnesius nuo su-
žinojimo dienos. Dabar atrodo, kad
skūsti Aukščiausiojo Teismo spren-
dimą po 10 metų nebuvo atsiradę jo-
kio naujo sužinoto pagrindo, tik pa-
skelbta dar daugiau K. Prunskienės
nenaudingų dokumentų. Tačiau
"bežpredelo tvarka" Lietuvoje gali
daryti, ką nori. Beje, už teisėjų koky-
bę ir teismų vaidmenį ginant teisinę
valstybę pagal Konstituciją atsako
Respublikos Prezidentas. O ką darys
Aukščiausiasis Teismas, iš kurio taip
įžūliai pasijuokta?

Kol kas K. Prunskienės byloje tu-
rime berods patį begėdiškiausią reso-
vietizacinį teismo veiksmą atkurtoje
nepriklausomoje Lietuvoje. Dixi.

Vytautas LANDSBERGIS,
buvęs aukščiausias valstybės
pareigūnas, Seimo narys

Gal pamėginkim

(atkelta iš 1 psl.)

Dar prieš tai buvo dvasinis krikštas tą patį birželį Kaišiadoryse pas Kardinolą Vincentą Sladkevičių, kuris palaimino naujagimių Sąjūdį nepaprastu žodžiu. O formali civilinė metrikacija, berods Teisingumo ministerijoje, įvyko dar gerokai vėliau po Steigiamojo suvažiavimo, valdžia vis tampė lyg mėgdamasi. Lapkričio 18 d. jau buvo kilęs konfliktas su LKP dėl manipuliacijos LTSR Aukščiausiojoje Taryboje, kai iš anksto sutarti klausimai nebuvo teikti balsuoti; tai paskatino Sąjūdį 1988 m. pabaigoje apskelbti politinę opoziciją.

Šie du žodžiai nusako Lietuvos Sąjūdį visam pirmajam penkerių metų laikotarpiui: jis yra politinė organizacija ir konfrontuoja taikiose demokratinėse varžybose su vietine Komunistų partijos nomenklatura, valdančiuoju sluoksniu.

Čia per penkerius metus tik viena kalendorinė pauzė arba išimtis turėtų būti pažymėta, kai Sąjūdis po laimėtų rinkimų į Lietuvos Aukščiausiąją Tarybą, įgyvendinęs iškovotą Tautos mandatą skelbti nepriklausomybę, paliko savo deputatus ir ministrus vienus statyti valstybę, o pats II suvažiavime (1990 m. balandžio mėn.) sumastė gana negirdėtą dalyką: būti opozicija sau pačiam, savo paties atvestai valdžiai. Jei neklystu, panaši "idėja" buvo skleidžiama tarp inteligentų: atseit normali inteligentija visada turi būti opozicijoje bet kuriai valdžiai, tai tegu Sąjūdžio valdžia sau viena ir kapstosi su visokiomis kariškių diversijomis ir blokadomis. Šis keistas laikotarpis nebuvo ilgas, tik visiškai neištirtas, niekieno neaprašytas.

Iš to meto Sąjūdžio akcijų ypač prisimintina "Europos kelio" manifestacija, reikalavusi ir laimėjusi, kad neteisėtai sovietų uzurpuojama Lietuvos siena su Lenkija būtų nors trumpam praverta.

Stiprėjant Kremliaus spaudimui, skambant vis naujiems ultimatumams ir panaudojus ginklą prieš beginklus Lietuvos laisvės gynėjus, Sąjūdis juolab nebestovėjo nuošalyje. Vasario plebiscitas buvo milžiniškas darbo laukas ir Lietuvos Sąjūdžiui. Ir atsakas į Medininkų žudynes "Omon-von!", ir "Liepsnojančias Baltijos kelias" su laužais ant piliakalnių tiesiog įspėjo artėjant naujai "juodojo kaspino dienai" 1991 m. rugpjūtį kaip senų senovėje: priešas eina!.. III Sąjūdžio suvažiavimas tų metų pabaigoje, jau po rugpjūčio pučų ir visiško tarptautinio Lietuvos nepriklausomybės pripažinimo, nužymėjo naują vidaus politinio gyvenimo tikrovę ir Sąjūdžio pasirinktą aktyvią nuostatą. Iš esmės ji nebuvo nauja, o dar prieš Nepriklausomybę kovotų kovų tąsa: politiškai priešintis buvusiai nomenklaturai, po pusantų metų grįžtančiai į valdžią parlamentinės erozijos ir naujos kairiosios daugumos formavimo keliu. Tas priešinimasis negalėjo patikti, todėl III suvažiavimas ligi šiol dažniausiai minimas kritiškai.

Į ankstyvuosius Seimo rinkimus Sąjūdis dar ėjo kaip politinė jėga; atitinkamai rėmė Stasį Lozoraitį 1993 m. vasario 14 d. prezidento rinkimuose ir tuo pat metu jau svarstė savo ateitį. Sprendimas žinomas: perduoti politinius įgaliojimus - nepriklausomybės ir vakarietiškos demokratijos idealus - naujai steigiamai politinei partijai, pačiam pasilikant visuomeninę organizaciją. Tai 1993 m. gegužės-gruodžio tarpsnis, per kurį įvyksta abu sprendžiamieji suvažiavimai: Tėvynės sąjungos steigiamoji konferencija ir Lietuvos Sąjūdžio IV suvažiavimas. Čia turi būti matoma skiriamoji gairė: po IV suvažiavimo Sąjūdis nebekovoja rinkimuose, veikia kukliau kaip visuomeninė organizacija. Žinoma, ir jėgų yra sumažėję, veikla netolygi.

Dar grįždamas prie abiejų laikotarpių charakteristikos ir skirties, kai ką noriu papildomai pabrėžti. 1988 m. birželio 3 d. Mokslų akademijos salėje padarytas sprendimas veikti jau yra veikimo pradžia. Todėl derėtų sakyti bei rašyti: čia gimė Sąjūdis. Iš čia jis eina, susirandamas vardą, kurti plačios organizacijos struktūrą; po to - į suvažiavimą ir oficialią registraciją, tačiau gyvas nuo pat birželio 3 d. Laimėti 1990 m. rinkimai tampa Sąjūdžio valdžios našta; randasi blaškymosi, ryškėja vidinės priešpriešos, M.Gorbačiovas tikisi sutvarkyti Lietuvą iš vidaus. Tačiau atkurtos valstybės valdžios struktūros jau veikia pačios. Valdžiai dezintegruojantis maždaug 1992 m. pradžioje, Sąjūdis iškelia savąją konstitucinę reformos iniciatyvą, vėl kaip kadaise renka parašus ir varžybose su kairiuoju politiniu sparnu pasiekia kompromisinio jungtinio projekto. Taigi galutinis politinis to laikotarpio rezultatas yra 1992 m. lapkričio 6 d. paskelbtoji Konstitucija ir pralaimėti rinkimai. Beje, jų metu įtvirtinta mišrioji sistema - irgi kompromisas, pasiektas dešiniųjų ir kairiųjų politinio proto dėka, aiškiai geriausias variantas ir demokratijos pa-

moka ateičiai.

Antrojo laikotarpio Sąjūdis - nuo 1993 m. ligi šiol - tai veikia istorinė atmintis apie kadaise švystelėjusį idealizmą ir nuolat atverta galimybę, jeigu visuomenė ims to idealizmo pasigesti. Iš dalies čia ir gyvas priekaištas pamečiusiems idealus (gal todėl ir toks kai kurių buvusių sąjūdininkų nepakantumas nemirusiam Sąjūdžiui). Tačiau Sąjūdis beveik nieko nešalindavo, tad kiekvienas galėtų vėl tapti dalyviu.

Ar girdime varpo balsą, ar juntame jo reikmę - štai kur klausimas.

Ilgai triumfavęs pragmatizmas nūnai persigimsta į kažkokį feodalizmą. Tai visiškai nedera su europine Lietuvos integracija, visai nepatinka naujam ateinančiam jaunimui, brendusiam, šiaip ar taip, jau ne diktatūros šaly, ne svetimųjų valdžioje, o atviroje nepriklausomos Lietuvos visuomenėje. Randasi vėl idealizmo poreikis, nes geresnę Lietuvą tegalės kurti jos norintieji ir susitariantieji geros valios žmonės. Kokia nors įstatymo gudrybe prasiilginti sau valdžią - matėme, kas iš to išėjo savivaldybių rinkimuose. O apie idealizmą ir kokį nors gaivinantį sąjūdį kalba ne vienas. Štai dviejų senųjų sąjūdininkų - ne iš mano partijos - pasisakymai šį pavasarį "Šiaurės Atėnuose" ir dar sausį - "Lietuvos ryte".

Štai tas kovo mėnesį: "Visuomenė jau kelia balsą, ragindamasi ir raginama moraliniam atgimimui. Kaip jį pradėti, jeigu valdžia ir valdininkija ne tik nerodo pavyzdžio, bet ir slopina bet kurias visuomenės pastangas?" O štai iš sausio:

"Ir mūsų dienų inteligentai, susirūpinę Lietuvos ateitimi, dar nepradarė vilties į naują piliečių sąjūdį suburti žmones, dar tikinčius nepriklausomybės idealų prasmingumu, atveria galias širdies skausmo priežastis: savo ir valstybės likimą naiviai patikėjome išrinktiesiems, manydami, kad jiems tvarkant valstybės reikalus pakaks sąžinės ir doros."

Žinoma, atgimimo nesulauksi iš valdžios, vien žiūrėdamas į jos mielas akis. Toks laukimas - o ką pasakys CK? - reikštų, kad apėjom ratą ir vėl esam 1988 m. birželio 3 d. Mokslų akademijoje, kur tą valdžios leidimo ilgesį turėjom sulaužyti. Bet juk turėjom pamokų, ir pavojai nebe tokie dideli, ir Sąjūdis, broliai, jūsų paslaugoms! Tad gal pamėginkim, jei kokios, ir nesiklausdami Centro Komiteto, kaip tada, ir prasidės trečiasis Lietuvos Sąjūdžio laikas, naujas Atgimimas. Sielų specialistė Bažnyčia sako, kad jo reikia.

Dėkoju Seimui už galimybę pasisakyti.

Ivykiai, komentarai

Oligarcho planai žlugo

Vyriausioji rinkimų komisija pasisamdžiusi grupę ekspertų ir tam išleidusi 40 tūkstančių litų patikrino per 330 tūkst. parašų, kuriuos pateikė Seimo narys V.Uspaskichas, sugalvojęs skelbti referendumą dėl Seimo rinkimų sistemos pakeitimo. V.Uspaskichas gyrėsi, kad surinko 335 tūkst. piliečių parašų. Vyriausioji rinkimų komisija nustatė, kad "pasirašė" daugiau kaip 1,6 tūkst. mirusių žmonių, pora tūkstančių jaunesnių nei 18 metų ir rasta net 41 tūkstantis "dubliuotų parašų". Dėl parašų klastojimo VRK kreipėsi į Generalinę prokuratūrą. Taigi V.Uspaskicho sugalvotas referendumas neįvyks. Dėl šios situacijos labai nepatogioje padėtyje atsidūrė A.Paulausko socialliberalai, kurių frakcijos narys yra V.Uspaskichas, vadovaujantis svarbiam Seimo Ekonomi-

kos komitetui.

Liberalų ir centro sąjungos atstovai Seime paragino iškelti baudžiamąsias bylas už parašų klastojimą ir siūlė socialliberalams pagaliau apsispręsti, ar V.Uspaskichas gali toliau eiti Ekonomikos komiteto pirmininko pareigas. Be V.Uspaskicho referendumo, kuris vertinamas kaip keliantis pavojų valstybės stabilumui, idėja labai aktyviai rėmė ir kitas socialliberalų frakcijos narys, Švietimo, mokslo ir kultūros komiteto pirmininkas R.Pavilionis. Tačiau V.Uspaskichas aiškino, jog už parašus nebuvo mokama, nors tai ne kartą skelbė žiniasklaida. Pasak V.Uspaskicho, tarp parašų rinkėjų buvo "infiltaruota provokatorių". Kaip jau tapo įprasta, V.Uspaskichas užsiminė, kad VRK sprendimą išbrokuoti dalį parašų apskūsiąs teismui...

Iškilmės praėjo - problemos liko

Rusijos prezidentas Vladimiras Putinas gali būti patenkintas. Minint istorinės Rusijos sostinės Sankt Peterburgo 300 metų jubiliejų, kuriam buvo išleista daugiau nei milijardas dolerių, pavyko sukviesti į iškilmes daugelio pasaulio šalių lyderius. Tarp jų - visų Europos Sąjungos valstybių ir būsimų ES valstybių prezidentus bei premjerus. Rusijos prezidentas iškart griebė jautį už ragų ir susitikime su ES bei 10 jos naujųjų narių vadovais pareikalavo bevizio režimo Rusijos piliečiams. V.Putiną bemat parėmė Vokietijos kancleris G.Šrioderis, tačiau kiti ES valstybių ir kandidačių vadovai buvo kur kas atsargesni. Tarp tokių buvo ir Europos Komisijos pirmininkas Romanas Rodi. Jis mandagiai pareiškė, jog dar per anksti kalbėti apie bevizį režimą, nes pirmiausia reikia išspręsti kontrabandos ir tarptautinio nusikalstamumo problemą. Latvijos prezidentė Vaira Vykė Freiberga pažymėjo, jog Rusija pirmiausia turi ratifikuoti sienų sutartis su kaimynais. Ji turėjo galvoje Maskvos vilkinimą pripažinti esamas Latvijos ir Estijos sienas.

Sankt Peterburge buvo nekantriai laukiama, kuo baigsis V.Putino ir JAV prezidento Džordžo Bušo susitikimas. Po susitikimo puošniai restauruotuose Konstantino rūmuose abu prezidentai pareiškė, jog Rusija ir Jungtinės Valstijos, nepaisant pablogėjusių santykių dėl Irako

karo, išlieka strateginės partnerės. V.Putinas ir Dž.Bušas teigė, kad ir toliau bus plečiami Rusijos ir JAV ryšiai visoje srityse. Pradedant kova su tarptautiniu terorizmu, branduolinės puolamosios ginkluotės mažinimu, baigiant bendradarbiavimu kosmoso srityje. Abu vadovai kalbėjo ir apie pokarinio Irako atstatymo problemas. JAV prezidentas leido suprasti, kad Rusijai bus leista dalyvauti Irako atstatyme, galbūt suteikta teisė eksploatuoti kai kuriuos Irako naftos telkinius. Dž.Bušas paragino visas Čečėnijos konflikto šalis nutraukti bet kokius karinius veiksmus ir čia pat aiškino, jog čečėnų laisvės kovotojai yra "teroristai", netgi susiję su "Al Qaeda". Tuo tarpu bendrame Europos Sąjungos ir Rusijos komunikate po derybų Sankt Peterburge, nepaisant aiškaus Rusijos nenoro net užsiminti apie Čečėnijos problemą, buvo pažymėta, kad ES tikisi, jog Čečėnijoje pagaliau bus nutrauktas karas ir šiame regione bus gerbiamos žmogaus teisės.

Lietuvos Prezidentas Rolandas Paksas Sankt Peterburge, ES ir Rusijos viršūnių susitikime, pareiškė esąs patenkintas susitikimo rezultatais. Iš tiesų Rusijos prezidentas pavadino Lietuvos Prezidentą vos ne savo žemiečiu ir pagyrė Lietuvą dėl sėkmingai išspręstos Karaliaučiaus tranzito problemos. Tačiau į Maskvos pagyrimus reikia žiūrėti gana atsargiai.

Jonas BALNIKAS

“Ženatvė” – dalykas rimtas

Lietuvoje savo asmenines partijas steigia didelių ambicijų turintys politikai. Gaila, kad tai tapo labai populiariu. Jau net nejuokinga, kai Lietuvoje dviem žmonėms tenka trys partijos. Todėl sveikintina, kad atmetusios tuščias ambicijas partijos jungiasi. Ypač tai sekasi kairiesiems. Antai ekskomunistai skaniai prarijo savo brolius socialdemokratus, o dabar taikosi užkasti socialliberalais.

Jau kuris laikas “Tremtynyje” rašoma apie LPKTS ir Tėvynės sąjungos susivienijimą. Manychiau, kad santykius geriau būtų išsiaiškinti ne po jungtinių, o prieš jas. Lietuvos žmonės du kartus valstybės vairą patikėjo konservatoriams. Nuo klaidų niekas nėra apsaugotas. Šlovingos ir neklystančios TSKP laikai praėjo. Tačiau kaip pavadinti partiją, kuri pjauna šaką, ant kurios sėdi? Dabar į valdžią atėjo ekskomunistai ne todėl, kad žmonės jiems jaučia nostalgiją, bet protestuojant prieš konservatorių klaidas.

Politinių kalinių ir tremtinių sąjunga yra labiausiai laiko išbandyta patriotinė organizacija, kurią daug kartų mėginta sunaikinti arba suskaldyti. Gaila, bet kuriant LPKTB nemažai pastangų padėjo ir konservatoriai.

Kaip žmonės sako, “ženatvė” – dalykas rimtas, todėl norėčiau, kad mano pateiktus klausimus pakomentuotų konservatoriai:

1. Kodėl žlugus pučui iš karto nebuvo priimtas desovietizacijos įstatymas? Kai jį buvo mėginta priimti, jau buvo šaukštai po pietų.

2. Kodėl lengva ranka į partiją buvo priimti ekskomunistai? Ar ne dėl to vėliau buvo suskaldyta ir sukompromituota konservatorių partija ir apšmeižtas prof. V.Landsbergis? Juk yra sena patarlė, kad miško žvėris į mišką žiūri.

3. Kodėl visi ekonominiai svertai buvo palikti buvusiai partinei nomenklaturai, t.y. nebuvo pakeisti gamyklų, fabriku ir pan. vadovai?

4. Kodėl konservatorių valdymo laikotarpiu nebuvo nuteistas nė vienas Lietuvos žmonių genocido organizatorius ir vykdytojas, neišreikalauti Rusijoje pasislėpę budeliai?

5. Kodėl iš Sąjungos narių buvo atimta teisė taisyti sveikatą vienoje Druskininkų sanatorijoje, galimybė Vilniaus Tiltlo gatvėje esančioje poliklinikoje pasitikrinti sveikatą? Kodėl panaikinta teisė gauti nemokamus vaistus?

6. Kodėl buvo panaikinta nemokamo važiavimo teisė? Jei tai buvo reikalinga apskritai, kodėl važiavimo mokestį nebuvo galima prilyginti 10 ar 20 proc. bilieto kainos?

7. Kodėl nepriklausomoje Lietuvoje buvę represinių struktūrų darbuotojai ir kolaborantai gauna didesnes pensijas nei buvusios genocido aukos?

8. Kodėl referendume žmonėms balsavus už tai, kad Rusija atlygintų Lietuvai ir jos žmonėms padarytus nuostolius ir skriaudas, nieko nepadaryta ir nereikalaujama, kad dabartinė valdžia tuo užsiimtų? Rusija lenkams jau žadėjo tai padaryti, o mūsiškiai, matyt, dar serga “vyresniojo brolio” liga. Gal jau nėra ir Hagos teismo?

9. Kodėl konservatoriams valdant ne tik nebuvo padidinta 138 Lt pensija, bet vis girdėjosi nuomonės dėl jos panaikinimo?

10. Kodėl buvo sustabdytas kompensacijų mokėjimas už žemę?

11. Kodėl buvo leista Lietuvoje supirkinėti spalvotuosius metalus ir ketų? Juk tai Lietuvai padarė žymiai daugiau nuostolių negu davė pelno ir sukėlė teisėtą žmonių pasipiktinimą.

12. Kodėl rinkimuose į savivaldybių tarybas Sąjungos nariams kandidatų sąrašuose buvo siūlomos pasakutinės vietos, o jei rinkimuose dalyvaudavome atskiru sąrašu, tai konservatoriai agituodavo ne prieš ekskomunistus, bet prieš mūsų Sąjungą?

Šių klausimų sąrašą būtų galima ir pratęsti, tačiau manau, kad užteks ir pateiktųjų. Nereikia nešioti užantyje akmens, geriau viską išsiaiškinti, kad galėtume drąsiai žiūrėti vieni kitiems į akis ir ramiai balsuoti už susijungimą.

Algimantas CHMIELIAUSKAS

Kas nedirba, tas neklysta

Pono Algimanto Chmieleusko klausimai atskleidžia, kad ir netolima praeitis greitai užsimiršta ir tą vietą dažniausiai užpildo įvairūs mitai ir gandai.

Džiaugiuosi galimybe atsakyti į šiuos pateiktus klausimus ir tikiuosi, kad ir klausiantiesiems užteks geranoriškumo juos išgirsti, nebandant bet kokia kaina įteigti, kad už visas negandas atsakingi tik konservatoriai.

1. Iškart po pučo žlugimo Aukščiausiosios Tarybos - Atkuriamojo Seimo Sąjūdžio frakcija (vėliau tapusi konservatorių partijos branduoliu) pateikė Aukščiausiajai Tarybai desovietizacijos įstatymo projektą, tačiau Tautos pažangos ir Liberalų - Centro frakcijoms parėmus kairiuosius dešiniuosius nebeužteko balsų šiam svarbiam įstatymui priimti. Kaip tik dėl šio įstatymo ir prasidėjo politinis perbėgimas Aukščiausioje Taryboje, kuris po metų, 1992-ųjų rudenį, baigėsi prieš laikiniais Seimo rinkimais ir pokomunistinių jėgų triuškinančia pergale.

Tik atgavę valdžią, t.y. 1996 m. laimėję Seimo rinkimus, nepaisant vėl kilusio įnirtingo kairiųjų ir centristų pasipriešinimo, konservatoriai priėmė desovietizacijos įstatymą.

Jei kas primiršo tų laikų įtampą ir aplinkybes, siūlyčiau pasiskaityti Seimo stenogramas - šiam darbui maloniai prašytume prisidėti ir “Tremtinį”. Stenogramos primintų kad ir tokį šiandien primirštą faktą: tik kelių balsų persvara Aukščiausioje Taryboje - Atkuriamajame Seime pavyko priimti žemės ir namų grąžinimo bei kitus labai svarbius mūsų valstybės raidai įstatymus.

Norėčiau pabrėžti, kad desovietizacijos įstatymo nepavyko priimti mūsų kaimynėms Latvijai ir Estijai bei didžiąjai daliai kitų Vidurio ir Rytų valstybių.

2. Tai, kad Tėvynės sąjungoje buvo lengvai priimami komunistai, buvo pačių komunistų skleidžiamas mitas, bandant įteigti, kad tiek LKP palikuonė LDDP, tiek Tėvynės sąjunga - vienodos partijos. Elgtasi pagal principą - “kuo pats kvepia, tuo kitus tepa”, tada pats mažiau smirdės. Tarp Tėvynės sąjungos narių buvo tikrai nedaug buvusių komunistų, juolab partijos viršūnėje.

Kita vertus, Tėvynės sąjunga vadovavosi krikščioniška nuostata, kad ir tarp buvusių komunistų yra gerų išimčių - kaip buvęs Lietuvos derybų su Rusija dėl sovietų kariuomenės išvedimo vadovas, buvęs krašto apsaugos ministras Česlovas Stankevičius. Kartu būta ir priešingų pavyzdžių: prisiminkime, kaip elgėsi ir ką palaikė nekomunistai Vytenis Andriukaitis,

Arvydas Juozaitis, Tautos pažangos veikėjai, pagaliau net ir kai kurie buvę politiniai kaliniai, kuriuos Jūs žinote geriau už mane.

3. Tai, kad po Nepriklausomybės atkūrimo buvusi partinė nomenklatura išsaugojo ekonominius svertus, buvo esminis skaudulys, trukdantis Lietuvai sparčiau keistis ir padoriau plėtotis. Tačiau ką galima buvo padaryti? Už Sąjūdžio kandidatų į Aukščiausiąją Tarybą balsavo mažiau nei 50 nuošimčių Lietuvos rinkėjų, pačioje Aukščiausioje Taryboje, kaip minėjau, greitai prarasta ir ta buvusi trapi dauguma, šalia - okupacinė kariuomenė, KGB, giliai įsišaknijusi ir žūtūt besikauanti už savo išlikimą komunistinė struktūra, premjerės K.Prunskienės dviveidystė, Rusijos blokada ir pan.

Pagaliau 1992 m. komunistinė nomenklatura ir išoriškai sugrįžo į valdžią. Kita vertus, buvo ir kita problema: buvusius gamyklų, fabriku vadovus reikėjo keisti kitokio mąstymo, kitokios dorovės žmonėmis, tačiau tinkamų įvairaus profilio specialistų tarp jų labai trūko, nes, žinia, sovietų valdžia tokiems žmonėms neleido, visomis išgalėmis trukdė lavintis, mokyti.

Apgailėstaudamas turiu pastebėti, kad iš esmės nė vienas Vidurio ar Rytų Europos valstybei, pasitraukusiai iš soclagerio, net ir laiku priėmusiai desovietizacijos įstatymą Čekijai, nepavyko išspręsti šios problemos.

4. Netiesa. Konservatorių iniciatyva kaip tik ir pradėtas genocido bylų nagrinėjimas: būtent konservatoriai ir priėmė reikalingus įstatymus, pakeitė generalinį prokurorą, nes Artūro Paulausko vadovaujama Generalinė prokuratūra nepanoro išnagrinėti nė vienos komunistinio genocido bylos.

Kadangi iki 2000 m. valdžioje yra buvę tik Tėvynės sąjunga ir LKP-LDDP, keista, kad kyla tokie kaltinimai konservatoriams. Kitaip logiškai tektų paklausti: tai kas tada priėmė reikiamus įstatymus, reikalavo, kad Rusija išduotų Raslaną, kitus sovietinio genocido vykdytojus, Medininkų, Sausio 13-osios žudikus? Kieno iniciatyva ir kada nuteisti, pvz., Gaidžių šeimą išžudę sribai ir t.t.? Pagaliau, kas pareikalavo ir susigrąžino dalį KGB archyvų, pagal kuriuos galime rasti liudijimų apie genocido vykdymą ir apie nukentėjusiuosius? Negi visa tai padarė LKP-LDDP?

5. Todėl kad į valdžią atėjo LKP-LDDP.

6. Todėl kad dėl Rusijos krizės Lietuva buvo patekusi į tokią finansinę krizę, kuri galėjo baigtis visišku valstybės bankrotu. Kad to išvengtume, buvome priversti laikinai taupyti

visų Lietuvos piliečių, deja, iš dalies ir nukentėjusių nuo okupacijos režimo, sąskaita.

7. Genocido aukoms pensijos buvo padidintos Tėvynės sąjungos valdymo laikais. Tuo pačiu metu pensijų priedas sribams buvo panaikintas. 2001 metais į valdžią sugrįžus A.Brazausko partijai, pensijų priedas sribams, nors konservatoriai tam ir labai priešinosi, buvo atkurtas. Kita vertus, sribams pensijas dar moka Rusija.

8. Būtent Tėvynės sąjunga, būdama valdžioje, ir priėmė įstatymą, reikalaujantį, kad Rusija atlygintų Lietuvai okupacijos metu padarytą žalą, o konservatorių Vyriausybė apskaičiavo tos žalos dydį. Šis įstatymas buvo labai neigiamai sutiktas tiek Rusijoje, tiek kitų partijų - čia, Lietuvoje. Nepaisant to, kad po 2000 m. Seimo rinkimų į valdžią atėjusios partijos yra neigiamai nusistačiusios dėl okupacijos žalos atlyginimo įstatymo, konservatoriai nuolat įvairiomis progomis tarptautiniu mastu kelia ir ateity kels šį principinį Lietuvai klausimą. Norėčiau priminti, kad tokio įstatymo nėra priėmusi nė viena iš mūsų kaimyninių valstybių.

9. Jei ne konservatorių valdžia, vargu ar šiandien sovietinio genocido aukoms apskritai būtų mokamas bet koks priedas prie pensijos. Ne konservatoriai, bet kairieji ir liberalai nuolat gąsdina panaikinsią bet kokius priedus prie pensijų.

10. Kaip jau minėjau, konservatorių dėka apskritai atsirado žemės grąžinimo ir kompensacijų už žemę mokėjimo tvarka. Konservatorių valdymo metais tik ir buvo mokamos kompensacijos už žemę, tačiau Rusijos krizės pasekmėms likviduoti reikėjo laikinai - vieneriems metams kompensacijų mokėjimą sustabdyti, nes kitaip valstybę būtų ištikusi finansinė katastrofa.

11. Todėl kad Lietuvoje buvo atkurta laisvoji rinka - būtina sąlyga pabėgti iš socialistinės sistemos.

12. Nenorėčiau sutikti su šiuo teiginiu, nes, mano žiniomis, LPKTS nariams buvo siūlomos vietos pirmuose Tėvynės sąjungos sąrašų penketukuose-dešimtukuose. Jei būta tokių atvejų, norėčiau sužinoti, kokiuose konkrečiai skyriuose taip nutiko.

Pabaigai norėčiau palinkėti būti atlaidesniems kai kurioms padarytoms Tėvynės sąjungos klaidoms (kas nedirba, tas neklysta) ir pasitaikiusiems tarpusavio nesutarimams, nes ateitis už tolesnę Tėvynės ateitį, laisvės kovotojų aukos ir idealai mus kviečia naujiems žygiams ir vieningam darbui.

Su didžia pagarba -
Andrius KUBILIUS

Dešimtmetis

Birželio 4 d. sukako 10 metų, kai buvo atidarytas Kauno tremties ir rezistencijos muziejus. Tai buvo reikšmingas ir jaudinantis įvykis atkurtos nepriklausomos Lietuvos gyvenime. Ypač tiems, kurie kovojo už jos išlaisvinimą ir šios dienos sulaukė.

Į muziejaus iškilmingą atidarymą susirinko tada Lietuvos laisvės kovų dalyviai, buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai. Dalyvavo daug garbingų svečių: Kauno valdžios bei Seimo atstovai. Su

vo ir daugiau bendraminčių, bendradarbių, tačiau šiam kilniam darbui juos reikėjo suburti. 1997 m. D.Kuodytė tapo LGGRTC direktore, o jos darbą, papildydamas savo programa, muziejuje pratęsė istorikas Kęstutis Kasparas.

Muziejus nedidelis, tačiau eksponatų daug ir jie įvairūs. Ekspozicija keičiama arba papildoma.

Įspūdinga buvo skulptoriaus Juozo Šlivinsko paroda tremties ir kančių tematika (skulptūrą "Ruduo" autorius

Juozo Grušo vid. mokyklos mokiniai su muziejaus darbuotoja. 2001 01 25

džiaugsmo gauduliu kalbėjo LPKTS valdybos pirm. A.Lukša, sąjungos prezidentas B.Gajauskas. Muziejų pašventino karo kapelionas kun. A.Bulota.

Ekspozicijos centre pagarbiam ištiesta kabojo kulku suvarpyta partizanų Trispalvė. 1965 m. tremtinys E.Šilingas ją rado bunkeryje, Jankų miške, Šakių r., ir išsaugojo. Šalia vėliavos – stendai su partizanų nuotraukomis. Čia jie, jauni, tvirti kaip ažuolai, žvelgia į tolį suryžtu ir viltimi. O toliau, jau KGB archyvų nuotraukose, jų kūnai išniekinti. Ekspozicijoje – jų daiktai, ginklų ir rožančių likučiai iš susprogdintų bunkerų. Kituose stenduose – buvusių politinių kalinių ir tremtinių rankdarbiai, pagaminti ten, Sibiro platybėse, tiesiog iš "nieko": knygelė iš beržo tošies, šukos, sagos iš mamuto kaulo. Ranka rašyta maldaknygė: "Neleisk, Viešpatie, nusiminti dėl kančių ilgumo ir nustoti vilties dėl jų daugybės..." Nuotraukose – ir darbo, bado bei mirties atspindžiai – karsteliai ir kryžiai iš Amžinojo išalo žemės.

Kuriant Tremties ir rezistencijos muziejų didelį darbą atliko ir svečius su pirmaisiais eksponatais supažindino tuometinė jo vedėja istorikė Dalia Kuodytė. Žinoma, bu-

paliko muziejui), buvusio politinio kalinio A.Rušio medžio drožinių skulptūrėlių parodėlė ir dailininkės Živilės Baltės paveikslų (pastelės) paroda.

Tūkstančiai lankytojų iš visų Lietuvos kampelių muziejų aplankė per pirmuosius kelerius metus. Rinkosi čia žilagalviai šviesuoliai prisiminti lageriuose ir tremtyje praleistų gražiausių jaunystės metų. Lankėsi Amerikos lietuviai ir kiti užsieniečiai. Jie matydami eksponatus, girdėdami pasakojimą apie išgyventus nepakeliamus sunkumus stebėjosi mūsų žmonių stiprybe.

Muziejų aplankė ir dauguma Kauno mokyklų moksleivių. Svečių knygoje liko daug šiltų jų užrašytų žodžių.

Nors praėjo dešimt metų, atmintyje išliko lankytojų veidai, padėkos žodžiai. Dauguma įžengusių į muziejų pagarbiam lenkdavo galvas, klaupdavosi, ašarodavo, kiti net žegnodavosi...

Dėkojame visiems aplankiusiems Tremties ir rezistencijos muziejų. Brangiems likimo broliams ir sesėms linkime ištvermės, sveikatos, stiprybės, o tuos, kurie dar nebuvo čia, kviečiame ateiti.

Muziejaus darbuotoja
Ona VALEVIČIENĖ

Laisvė arba mirtis

Norilsko sukilimo 50 metų sukakties minėjimas Vilniaus įgulos karininkų ramovėje

Stalinui mirus buvo blykstelėjusi viltis – gal pavyks išsilaisvinti be kovos. Daugelis tikėjosi, kad bus pagerinta kalinių padėtis. Tačiau lauktoji amnestija politiniams kaliniams nieko nedavė, tik režimą dar labiau sugriežtino. Nors 1953 m. gegužės rugpjūčio įvykiai Gorlago istorijoje įvardijami kaip Norilsko sukilimas, tačiau sukilėliai ginklų neturėjo, netgi atsisakė nuo bandymų juos apginkluoti. Įvykiai Norilsko klostėsi ne spontaniškai, bet tam buvo kruopščiai ruošiamasi.

Saulėtą gegužės 31 dieną į kasmetinį suvažiavimą gausiai rinkosi buvę norilskiečiai ir svečiai. Sugiedojus Lietuvos himną norilskiečiai galinčiai užtraukė savo, Norilsko sukilimo, himną (žodžiai kun. Česlovo Kavaliausko). Mons. Alfonsas Svarinskas pakvietęs nulenkė galvas prieš tuos, kurie žuvo, ir tuos, kurie išliko, prašė Aukščiausiojo stiprybės ir ryžto kovoti ir nepasiduoti. Suvažiavimui pirmininkaujantis Vytautas Kazilionis pasidžiaugęs dalyvių gausumu tylos minute paragino pagerbti išėjusius į Amžinybę.

Apie sukilimo priežastis ir reikšmę kalbėjo "Norilsko Vyčių" bendrijos pirmininkas Bronius Zlatkus. Jis sakė: "Mes linkę įvykius apibūdinti kaip dvasinių galių sukilimą – aukščiausią neprievartinio

pasipriešinimo nežmoniškaiai GULAG'o sistemai apraišką."

Pakviestieji į tribūną džiaugėsi, kad norilskiečiai kiekvienais metais susirenka, pabūna kartu. Svečias iš Ukrainos (jis – režisierius, statysiantis filmą apie Norilską) perdavė sveikinimus nuo tėvynainių ir pakvietė į tokį pat suvažiavimą Ukrainoje.

Seimo narys A.N.Stasiškis sveikindamas garbingus vyrus norilskiečius stebėjosi kalinių vienybe, nepaprastu atsakomybės jausmu, partizanų drąsa. Kaimo palaikymas, supratimas, meilė savo kraštui – tai susiformavę lietuvių bruožai. Apgailestavo, kad visa tai sugriovė kolūkių kūrimas.

Visas jėgas atiduoti tam, kad ateitis būtų šviesesnė, kvietė Jonas Čeponis, LLKS prezidiumo tarybos pirmininkas. Kaip visada, labai įtaigiai ir išraiškingai kalbėjo prof. Ona Voverienė. Ji siūlė sudaryti Norilsko sukilimo dalyvių enciklopedinį žinyną.

Atskubėjęs iš Sąjūdžio jubiliejinio renginio LPKTS pirmininkas, buvęs vorkutietis Povilas Jakučionis atsiprašė už pavėlavimą ir perdavė prof. Vytauto Landsbergio sveikinimą, linkėjo ryžto įgyvendinti tuos idealus, dėl kurių kovojo partizanai. P.Jakučionis prisiminė Vorkutoje, 29-oje šachtoje, vykusį sukilimą, kuris buvo spontaniš-

kas, prasidėjo anksčiau nei buvo planuota. Jis pabrėžė: "Negalime nei pasenti, nei nurašyti savęs, o turime dirbti. Turime būti reikalingi, o Dievas duos sveikatos ir norilskiečiams, ir vorkutiečiams."

Suvažiavimo metu pristatytas buvęs Dzūkijos partizanas Stasys Čepa-Vilkas (g. 1912 m.), tik praėjusią savaitę gavęs pasą, neturėjęs teisės gyventi Lietuvoje. Kokia padėtis nepriklausomoje Lietuvoje, koks požiūris į Laisvės kovotoją, gerai nusakė generalinio prokuroro Antano Klimavičiaus pasirašytas raštas, kuriuo atsisakoma buvusį partizaną Stasį Čepą reabilituoti.

Beveik 60 buvusių Norilsko sukilimo dalyvių švytinčiais veidais skubėjo atsiimti padėkos raštą.

Daug šiltų sveikinimų ir palinkėjimų dirbti toliau nuskambėjo suvažiavime. Bendrijos pirmininkas B.Zlatkus padėkojo už pagalbą leidžiant knygą "Kelias į laisvę" ir paragino ją nusipirkti. Paaikšino, kaip ruošti biografinius duomenis į enciklopedinį žinyną. Priminė, kad informaciją ras "Tremtinys".

Kitamet suvažiavimą nutarta rengti Kaune.

Pranašiški buvo Norilsko kalinių himno žodžiai: "Bet iš tamsybių kils šalis ir tautos, // Ir laisvė neužges Norilsko žiburiuose."

Jubiliejinė Sąjūdžio sukaktis

(atkelta iš 1 psl.)

Nieko panašaus istorijoje nėra buvę. Absoliuti nūdienos Lietuvos gyventojų dauguma yra šio įstabaus reiškinio - Sąjūdžio - dalyviai arba jo liudytojai. 1988 m. birželio 3 d. Lietuvos šviesuomenės atstovai Mokslų akademijos salėje įsteigė iniciatyvinę Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio grupę. Tuometinis Sovietijos prezidentas M.Gorbačiovas, matydamas visomis siūlėmis braškančią ekonomiką, bergždžiai mėgino ją reformuoti nekeisdamas nei jos pagrindų, nei vadovaujančių kadru. Tačiau jis paleido iš butelio džiną, vardu Glasnost (viešumas rus.). Džino būta nekvailo - atrišo liežuvius ir rodė už dyką. O Lietuva per pusamžį trukusią okupaciją buvo sukaupusi ypač stiprų pilietinį ir emocinį užtaisą. Jame - ir savanorių kovos, ir sukilėlių narsa, ir tremtys, ir partizanų ištvermė, ir visų formų rezistenci-

ja, taip pat ir pilietinis nepaklusnumas. Sprogimas Sąjūdžio bangomis ritosi per visą kraštą. Tų metų liepos pabaigoje į Jonavą atvyko LPS iniciatyvinės grupės pirmininkas prof. V.Landsbergis ir nariai prof. Č.Kudaba ir filosofas A.Juozaitis. Pastarąjį sveičią teko man pristatyti tuometinės "Azoto" įmonės vadovybei ir gausiam būriui darbuotojų. Miesto stadione įvyko didelis mitingas. Jonavietis G.Ilgūnas įsteigė pirmąją Sąjūdžio grupę. "Azoto" įmonėje įsteigtos kelios sąjūdininkų grupės ir buvo sudaryta koordinacinė taryba. Po rinkimų į Atkuriamąjį Seimą (tada - LSSR AT) Jonavoje veikė keturiolika grupių įvairiose organizacijose, įmonėse, kaime. Sąjūdis atliko svarbiausią istorinį uždavinį, kurį tik jis ir tegalėjo įvykdyti - Sąjūdžio daugumos Seimas atkūrė Lietuvos Respublikos Nepriklausomybę.

Kartais pasigirsta prie-

kaistų, esą Sąjūdį įkūrė komunistai. Šį faktą privalu paaiškinti. Iniciatyvinėje grupėje dauguma narių - mokslo, technikos, kūrybinės inteligentijos atstovai, išsaugojusieji aiškią tautinę savimonę ir nepamiršę nepriklausomos Lietuvos sėkmingos raidos pasiekimų. Iš tikrųjų narystė "partijoje" jiems teikė galimybę dirbti ir tobulėti pasirinktoje srityje. Be to, jokia kita visuomenės dalis tuometinėmis sąlygomis nebūtų galėjusi taip efektyviai ir efektingai vadovauti Atgimimui. LKP CK ir jo parankinis - KGB mėgino perimti iniciatyvą, deja, į Sąjūdžio iniciatyvinę grupę iš didoko parinktų apdorotų asmenų būrio pateko tik keletas, kurie jau niekaip negalėjo pasukti įvykių "Lietuvos suvereniteto SSSR sudėtyje" kryptimi, o tuo labiau sustabdyti nuoseklus siekimo atkurti valstybingumą.

Edmundas SIMANAITIS

Chorui "Versmė" – dešimt metų

Jau 10 metų skamba Radviliškio buvusių politinių kalinių ir tremtinių choro "VERSMĖ" dainuojamos dainos. Dainininkai – daugiausia garbaus amžiaus žmonės, kuriems tremtyje daina padėjo iškęsti vargus, tėvynės ilgesį ir neprarasti vilties. Kartu su jais chore

dainuoja ir jaunesniosios kartos atstovai. Daugelį metų chorui vadovavo Z. Zakienė, dabartinė jo vadovė – L. Steponavičienė.

Balandžio 26 d. savo kūrybinės veiklos 10-mečio proga choras surengė koncertą. Miesto kultūros centro salė buvo pilnutėlė. Atvyko

svečių – Mažeikių, Kuršėnų, Jonavos buvusių politinių kalinių ir tremtinių chorai. Sukaktuvininkus pasveikino Radviliškio rajono meras, meno kolektyvai, svečiai. Šventė suteikė džiaugsmo ir Radviliškio gyventojams.
Vanda ABROMONYTĖ
Nuotr. choras "Versmė"

Nemarios idėjos

Gegužės 18 d. Raseiniuose paminėtos Antano Bakšio-Germanto, Senio, Klajūno 80-osios gimimo metinės

Jau prabėgo daugiau kaip pusė amžiaus, kai Lietuvos pamiškėse, sodybose aidėjo, pyškėjo šūviai, žuvo patys ištikimiausi ir garbingiausi mūsų tautos sūnūs ir dukros. Su keletu iš jų ir man teko susitikti, pabendrauti, palaikyti ryšius, šiek tiek padėti.

Po karo būreliai partizanų dažnokai lankydavosi mūsų sodžiuje. Jis buvo labai tinkamoje trumpam pasislėpti vietoje. Žvirblaukio kaimelis, apglėbęs atkarpelę Bebirvos upelio, buvo nedidelis. Mūsų sodyba stovėjo paskutinė rytiniame kaimelio gale ir rėmėsi į Bulzgeniškių kaimą prie pat Trakučio (taip vadinome mažą miškelį). Nors kaimas nedidelis, tačiau čia gyveno įvairių žmonių. Todėl artimo mūsų kaimyno akys dažnai krypdavo mūsų sodybos link, bet, matyt, Dievas mus saugojo.

1950 metų rudenį pas mus apsilankė jau tik keturi partizanai: Klajūnas, Genius ir Žilius su žmona Jule. Jie panoro žiemoti šalia mūsų sodybos esančiame miškelyje, čia numatė iširengti žeminę. Neprieštara-vome. Mano mama sutiko jiems kepti duoną, duoti pieno, tėtis – padėti įrengti žeminę, aš – aprūpinti knygomis ir spauda. Jų žeminėje buvau gal 2-3 kartus. Labiausiai išimčiau 1950 m. Kūčių vakarienę, valgytą pas juos.

Į žeminę patekome pro keturkampę angą prieš tai nukėlę lazdyno krūmą, įsodintą į atitinkamą keturkampę dėžę, atstojančią duris. Nulipome kopėčiomis, pritvirtintomis statmenai prie sienos. Pasieniais įrengti dviaukščiai lentiniai gultai. Tarp gultų ir galuose – lentynėlės, prikrautos knygų, popierių, laikraščių. Tarp jų išžiūrėjau dar kažkokių reikmenų, skirtų spausdinimui. Klajūnas buvo labai malonus žmogus. Jis man siūlėsi padėti mokyti vokiečių kalbos ir chemijos, davė skaityti pagrindinės spaudos. Tai buvo miniatiūriniai laikraštėliai, atsišaukimai, raginimai. Sakė, kad duočiau paskaityti labai patikimoms draugėms ir draugams. Man patikusias mintis nusirašinėdavau ir slėpdavau pačiose netikėčiausiose savo mokyklinio garderobo vietose. Iš suolo draugės buvau pasiskolinusi "Naujosios Romuvos" laikraščių rinkinį, įrištą į storus juodus kieta kartono viršelius. Klajūnas pamatęs ją pas mane prašė paskolinti. Paskolinau. Atsi-sveikinant jis gražino man viską. Tik vėliau pastebėjau, kad tos storos knygos apatinė viršelio pusė buvo labai supjaustyta, matyt, ruošiant pagrindinę spaudą.

1951 m. pavasarį atsiveikino ir išėjo visi keturi, palik-

dami alksnio, kuris augo šalia žeminės, kamiene įpjovą – 50-51. Žeminę užkasė, likvidavo visus pėdsakus. Mūsų širdyse liko tuštuma ir gili paslaptis. Buvome susigyvenę kaip darni šeima. Džiaugėmės, kad išlikome visi sveiki ir gyvi, liūdėjome, kad teko išsiskirti, ir beveik jautėme, kad amžinai. Apie tolesnį jų likimą ilgą laiką nieko nežinojome.

Kodėl iki šiol aš dar nepamirėjau, kad kartu su Antanu Bakšiu buvo: Juozas Kisielius-Genius, Jonas Rubšaitis-Žilius ir jo žmona Julė? Aš tada nežinojau nei jų tikrųjų vardų, nei pavardžių. Ir neklausinėjau. Tėvai jau seniai mirę, tad ir paklausti nebuvo ko...

Kartą vasarojant Palangoje – gal 1993 m. – užsukau į biblioteką. Akį patraukė knyga "Partizanų kovos Lietuvoje". Ją pavarčiusi išvydau nuotraukose pažįstamus veidus. Štai tada viskas ir paaiškėjo. Radau atsakymus į daugelį klausimų.

Raseinių r. laikraščio korespondento Vytauto Kvedžio dėka susipažinau su Klajūno sesute Zita Dirmeikiene ir mes pradėjome bendrauti.

Šiomet, mano mielas mokytojas Klajūnai (kaip Tau tik šis slapyvardis), Antanai Bakšy, lenkiu žemai galvą ir atiduodu Tau pagarbą 80 metų gimimo ir 50 metų žūties sukakties proga. Visų mūsų širdyse Tu likai gyvas. Gyvos ir Tavo idėjos.

Zofija BABONIENĖ

Paminklinė lenta partizanams atminti

Minint Partizanų, kariuomenės ir visuomenės vienybės dieną Rokiškio r., Gediškių k., buvusioje Rudolfo Krankalio sodyboje, buvo atidengta atminimo lenta (archit. Leonas Juozonis).

Krankalių sūnus Alfredas 1944 m. rugpjūtį įstojo į Tumasonių miške veikusių rezistentų būrį. Vėliau perėjo į Struopo būrį Latvijoje. Daug-

do dar vienas bunkeris, kuriame žiemos metu galėjo prisiglausti net dešimt partizanų.

1947 m. sausį Rudolfas Krankalis sugebėjo gauti nelegalius dokumentus ir mes palikę jaukią šio žmogaus pastogę išsiskirstėme. Kovo 25 d. visa Krankalių šeima buvo areštuota, teisiama ir vargo Sibiro lageriuose. Al-

Atidengiama memorialinė lenta

pilio garnizono karių užpulti žuvo penki partizanai, aš, šių eilučių autorius, tada buvau sunkiai sužeistas. Tik Alfredo drašos ir ryžto dėka iš apsuptyties pavyko pasitraukti. Svetima pavarde patekau į Rokiškio ligoninę. Apdairiai veikę bendraminčiai ir artimieji padėjo iš ligoninės pabėgti.

Aršios kautynės vyko Juodupės valsč. Paduobio miške. Gen. Vetrovo kariuomenės apsuptyje žuvo mūsų vadas ats. ltn. Petras Gudas ir per šimtą partizanų. Po mūšio mes su Alfredu Krankaliu jo tėvų sodyboje išsikasėme bunkerį. Balandžio pradžioje kūrėsi Juozo Kuveikio būrys, į jį įsitraukėme ir mes. Rudenį Krankalių sodyboje atsir-

fredas ištremtas į Baidabą, mirė Taišete.

Gegužės 17 d. Krankalių sodyboje bebaimių kovotojų už Lietuvą atminimui atidengta memorialinė lenta. Joje įrašas: "Šioje sodyboje buvo du bunkeriai, kuriuose žiemą rasdavo prieglobstį net 10 partizanų". Išskalti žuvusių šios šeimos narių vardai ir gimimo metai.

Minėjime dalyvavo Seimo narys J. Korenka, Rokiškio meras E. Vilimas, pavad. ryšiams su visuomene A. Slesoriūnas, daug vietinių gyventojų, svečių iš Pandėlio, Palsvalio, Šiaulių.

Atiduota pagarba Krankalių šeimai, kuri kovojo, aukojosi, bet laisvės taip ir nesulaukė.

Feliksas MAŽEIKIS

Prie Krankalių sodybos. Kalba (trečias iš kairės) Seimo narys J. Korenka

Skelbimai

Birželio 7 d. kviečiame į Varėnos bataliono partizanų vado Jono Jakubavičiaus-Rugio 55-ųjų žūties metinių minėjimą. 9.30 val. šv. Mišios Nedzingės bažnyčioje. Po jų vyksime į Laukininkų kaimą, partizanų vado Rugio žūties vietą, kur bus iškilmingai pašventintas jo atminimui pastatytas kryžius.

Birželio 7 d. 10 val. Kau- no filharmonijoje įvyks konferencija "Lietuvos Sąjūdis Kaune". Bus žiūrėti videofilmai, skaitomi pranešimai.

Redakcinė kolegija: A.Dumčius, V.Valiušaitis, R.Keturakis, A.Patackas, R.Baltrušis, R.Kupčinskas, A.Kšanavičius

Birželio 7 d. kviečiame buvusius Kazachstano dykumų Balchašo lagerių politinius kalinius su šeimomis į suvažiavimą, kuris įvyks LPKTS būstinės salėje (Kaune, Laisvės al. 39, II a.).

9 val. registracija. 10 val. šv. Mišios Kauno įgulos bažnyčioje. 11 val. LPKTS salėje pasisakymai, vaišės.

Birželio 7 d. 11 val. Vil- kaviškyje, parapijos salėje, įvyks LPKTS Vilkaviškio skyriaus konferencija dėl partijų jungimosi.

Birželio 7 d. 11 val. Kėdai- nių savivaldybės posėdžių sa- lėje, III a. (J.Basanavičiaus g. 36), įvyks LPKTS Kėdainių sk. narių susirinkimas dėl partijų jungimosi.

Prašome dalyvauti. Turė- ti nario pažymėjimą.

Birželio 8 d. 16 val. (sek- madienį) maloniai kviečiame Klaipėdoje gyvenančius 1941 m. tremtinius į susitiki- mų popietę, kuri įvyks LPKTS Klaipėdos sk. būsti- nėje, Liepų g. 3.

Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio įkūrimo 15 metų mi- nėjimo proga birželio 10 d. 10 val. gen. Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijoje (Vilnius, Šilo g. 5a) įvyks konferencija "Sąjūdžio įtaka kuriant jėgos struktūras".

Birželio 14 d. Jonišio r. Kipštų kaime (4 km nuo Meš- kuičių) bus šventinamas kry- žius trėmimo aukoms atmin- ti. 9.30 val. šv. Mišios Meš- kuičių bažnyčioje.

Kviečiame dalyvauti bu- vusius tremtinius, politinius kalinius, tremtyje gimusius. Pasiteirauti skambinti tel. (8-699)44941 O.Dundaitei.

Birželio 14 d. 11.30 val. Pakruojo bažnyčioje bus au- kojamos šv. Mišios už 1948 metais ištremtuosius. 12 val. Pakruojo kultūros namuose įvyks minėjimas, skirtas Ge- dulo ir vilties dienai atminti.

Birželio 14 d. Širvintų r. Gelvonų gyvenvietėje bus prisiminta trėmimo diena. 12 val. šv. Mišios. Po jų bus lankomas kančių kryžius tremčiai prisiminti ir pamink- las žuvusiems partizanams.

Birželio 14 d. 12 val. bus šventinamas paminklinis ak- muo 1945 02 26 Žiemkelio kautynėse žuvusiems 16 parti- zanų. Norintys dalyvauti ren- kasi 11 val. Garliavoje, aikš- telėje prie bažnyčios. Dėl pa- pildomos informacijos skam- binti tel. (8-672) 08455 Vy- tautui Balsiui.

Kviečiame 1941 m. bir- želio tremtinius į kasmetinį susitikimą, kuris įvyks birže- lio 18 d. 13 val. Kauno įgu- los karininkų ramovėje, Di- džiojoje salėje. Pabendrausi- me, prisiminsime, pasilinks- minsime prie lauknešėlių sta- lo ir lietuviško alaus.

Iniciatyvinės grupės vardu prof. Arimantas DUMČIUS

Birželio 21 d. Rumšiškė- se įvyks tradicinis kolymie- čių suvažiavimas. Pradžia 11 val. Rumšiškių kultūros rūmuose. 13 val. Lietuvos liaudies buities muziejaus koplyčioje pamaldos už Ko- lymoje žuvusius ir vargusius. 14 val. bendra dalyvių po- pietė Kultūros rūmuose.

10 val. į Rumšiškės vyks autobusas iš "Kalnėčių" sto- telės (ties buvusiu "Kauno" kino teatru).

Birželio 21 d. 13 val. Šir- vintų r. Čiobiškio sen. bus šventinami skirtingose vieto- se žuvusiems partizanams pastatyti obeliskai. Dalyvaus svečiai iš Vilniaus, kariškiai.

Birželio 21 d. Gargžduo- se įvyks Žemaitijos tremtinių chorų šventė, skirta Gargždų miesto 750 m. jubiliejui ir klubo "Tremtinys" 15 metų įkūrimui.

14 val. šv. Mišios Gargždų bažnyčioje. 15 val. eisena į Minijos slėnį. 16 val. chorų šventė Minijos slėnyje. 19 val. Darbėnų kaimo kape- los koncertas.

Gedulo ir vilties, Okupacijos ir genocido dienų renginiai

Vilniuje: Birželio 13 d.: 16 val. Atminimo valanda Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro kiemelyje (Didžioji g. 17/1). Dalyvauja Veronika Povilio- niėnė.

Birželio 14 d.: 12 val. valstybinės vėlia- vos su gedulo juostomis pa- kėlimas Nepriklausomybės aikštėje.

12.30 val. minėjimas prie paminklo politiniams kali- niams ir tremtiniams Lukiškių aikštėje.

14 val. Atminimo valanda prie Naujosios Vilnios geležinkelio stoties memorialo.

17.30 val. šv. Mišios Šv. Kazimiero bažnyčioje (Di- džioji g. 34).

18.30 val. koncertas Šv. Kazimiero bažnyčioje. G.Svilainis "Stabat Mater", J.Rutter "Requiem". Atlikėjai – kamerinis orkestras, choras "Vilnius".

Kaune: Birželio 14 d.:

10 val. šv. Mišios Arkika- tedroje bazilikoje.

12 val. minėjimas Vytau- to Didžiojo karo muziejaus sodelyje.

13-15 val. autobusu va- žiuosime į geležinkelio stotį ir į Petrašiūnų kapines, prie Memorialo.

16 val. Lietuvos liaudies buities muziejuje, Rumšiškė- se, Lapteviečių brolijos minė- jimas prie žeminės.

Birželio 28 d. (šeštadienį) 12 val. kviečiame į Pakruo- jo r., Kreivakiškio dvarelį (kelyje Pakruojis-Šeduva), LPKTS jaunosios kartos są- skrydį. Kartu su LPKTS Pa- kruojo skyriumi paminėsime 1948 m. trėmimo 55-metį. Dvarelio koplyčioje bus au- kojamos šv. Mišios.

Kviečiame dalyvauti visų LPKTS skyrių narius, ypač jaunąją kartą.

Buvusi tremtinė parduoda 3 kambarių butą Ariogaloje, ant Dubysos kranto (mūrinis II a. namas, statytas 1989 m.). Bendr. plotas - 76 kv. m., WC ir vonia atskirai, balkonas įstiklintas, 2 rūšiai. Skam- binti vakare tel. (8-428) 50864.

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Jurgis Indriulis 1927-2003

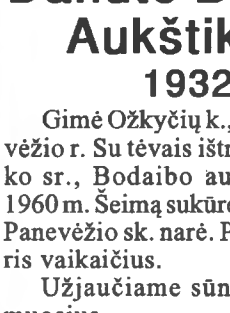

Gimė Lebeniškių k., Biržų r. Mokėsi Pa- svalio gimnazijoje. Suimtas 1945 m. Kalėjo Vorkutoje. 1954 m. dalyvavo politinių ka- linių sukilime, buvo sužeistas. 1955 m. iš la- gerio paleistas ir paliktas tremtyje. 1959 m. grįžo į Panevėžį. 1963 m. vedė bendro liki- mo merginą. Nuo 1964 m. iki pensijos dirbo Panevėžio statybos treste. Buvo LPKTS Pa- nevėžio sk. narys.

Užjaučiame žmoną, dukrą ir artimuosius.

LPKTS Panevėžio skyrius

Danutė Baltrūnaitė- Aukštikalnienė 1932-2003

Gimė Ožkyčių k., Pušaloto valsč., Pane- vėžio r. Su tėvais ištremta 1949 m. į Irkutsko sr., Bodaibo aukso kasyklas. Grįžo 1960 m. Šeimą sukūrė 1962 m. Buvo LPKTS Panevėžio sk. narė. Paliko du sūnus ir ketu- ris vaikaičius.

Užjaučiame sūnus, jų šeimas ir arti- muosius.

LPKTS Panevėžio skyrius

Veronika Šumskienė 1915-2003

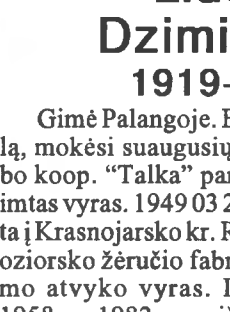

Gimė Platelių mstl. Baigusi Plungės mo- kytojų seminariją, dirbo Gargždų valsč. prad. mokykloje. Ištekejė. 1936 m. apsigyveno Pa- langoje, nes vyras paskirtas policijos nuova- dos viršininku. Veronika dirbo prad. klasių mokytoja. 1941 06 14 su ketverių metų sū- neliu ištremta į Komiją, Slabodskojės gyv. 1959 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Palango- je, dirbo prekyboje. Su vyru nebesusitikė, jis emigravo į JAV. Buvo aktyvi LPKTS Palangos sk. narė.

Užjaučiame sūnaus šeimą.

LPKTS Palangos skyrius

Liucija Dzimidienė 1919-2003

Gimė Palangoje. Baigusi prad. mokyk- lą, mokėsi suaugusiųjų gimnazijoje. Dir- bo koop. "Talka" pardavėja. 1946 m. su- imtas vyras. 1949 03 26 iš Palangos ištremta į Krasnojarsko kr. Rybinsko r. Dirbo Za- oziorsko žėručio fabrike. Po 10 m. kalėjimo atvyko vyras. Iš tremties paleista 1958 m. 1982 m. grįžo į Lietuvą, apsigy- veno Panevėžyje. Palangoje gyveno nuo 1990 m. Buvo aktyvi LPKTS Palangos sk. narė.

Užjaučiame artimuosius.

LPKTS Palangos skyrius

Stefanija Grigaliūnaitė- Urbelienė

Gimė Titonių k., Pašvitinio valsč., Šiau- lių aps., ūkininko šeimoje. Anksti neteko abiejų tėvų. 1948 m. suimta už pagalbą Ma- čėno partizanų būriui ir kalinta Joniškyje, Šiaulių ir Lukiškių kalėjimuose, nuteista 10 m. Kalėjo Taišete, Irkutsko sr. 1950 m. perkelta į Magadaną. Paleista 1955 m. su po- litiniu kaliniu sukūrė šeimą ir kartu augino dukrą. 1978 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Garliavoje. Buvo aktyvi Kolymos kalinių bendrovės ir LPKTS Garliavos sk. narė.

Palaidota Garliavos Jonučių kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame vyrą ir dukrą.

LPKTS Garliavos skyrius